

Sant Jaume de Fonollet

Sant Bartomeu del Grau

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Sant Jaume de Fonollet - 08519 Sant Bartomeu del Grau
Emplaçament: camí de Sant Jaume de Fonollet, a 1.300 m. de la carretera BV-4601, (P.K. 14,350)

Coordenades:

Latitud: 41.99311
Longitud: 2.14805
UTM Est (X): 429436
UTM Nord (Y): 4649362

Classificació

Número de fitxa: 08199-56
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Medieval Romànic
Segle: XI
Estat de conservació: Bo
Notes de conservació: Edifici restaurat. L'interior de l'absis es va restaurar després de la guerra (1936-39). La coberta es va restaurar fa més de 10 anys; es van reparar les teules per evitar els degoters.

Protecció: Inexistent
Número inventari: si - IPA, 11
Generalitat:
Accés: Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat: Privada
Titular: Bisbat de Vic- carrer Santa Maria 1 - 08500 Vic
Autor de la fitxa: Josep Pujades i Cavalleria
Data de registre de la fitxa: dv., 02/11/2001 - 01:00

Descripció

"L'església de Sant Jaume de Fonollet consta d'una nau, no gaire llarga, coberta amb volta

de canó, reforçada per un arc toral i capçada a llevant per un sol absis. Aquest té centrada una finestra de doble esqueixada amb l'arc de l'exterior rebaixat en el gruix del mur; exteriorment el mur ha estat decorat amb un fris d'arcuacions cegues, distribuïdes en sèries de quatre, entre cada dues bandes llombardes. Aquestes bandes arriben fins al nivell de fonament. Al mur del costat de migjorn s'obre una altra finestra de doble esqueixada, i un portal amb dovelles en arc de mig punt, sense cap element decoratiu. Curiosament un portal d'unes proporcions i característiques semblants a aquest, es troba també al mur de ponent, avui tapiat, però perfectament visible. A la porta del costat de migjorn hi ha un curiós i bell forrellat, molt simple i de forma tradicional, però amb unes decoracions geomètriques, que consisteixen a combinar la línia trencada amb punts." "Al ja esmentat mur de ponent s'obre una finestra en forma de creu; aquest mur és coronat per un campanar d'espadanya d'època no romànica, i que amb el temps s'ha transformat, amb l'addició de dos pilars, en un petit campanar de planta quadrada. Les teulades són amb teules àrabs, tant la de la nau com la de l'absis, i acaben en una barbacana de lloses col·locades sobre una cornisa de blocs de pedra i sense decoració." "Al mur de migjorn hom pot veure sota la barbacana restes d'arrebossats que semblen els originals romànics." "Els murs han estat aparellats amb blocs rectangulars tovats amb martell, en resulta un aparell fent filades, molt regular i ordenat." "El morter és molt dur, amb sorra i calç i, en alguns llocs (mur de ponent), la junta és ressaltada." (ORRIOLS, 1986:474). L'anterior descripció està feta abans de la darrera restauració. Actualment, l'església presenta junta ressaltada als paraments interiors. El paviment és de cairons i, per accedir al presbiteri, s'ha de pujar dos esglaons. L'absis és semicircular. La finestra del mur de migdia està reaprofitada com a fornícula. A l'interior de la porta del mur de migdia hi ha una llinda de fusta, recoberta amb guix i pintura. La porta del mur de ponent és adovellada a l'interior i l'exterior; presenta un arc en gradació, l'arc de l'interior és més alt. Les lloses que apareixen al coronament dels murs podrien ser les restes, bé que restaurades, d'una antiga coberta de lloses. Al coronament dels murs, els de l'absis inclosos, sembla que hi ha pedra tosca (aquest punt no s'ha pogut determinar correctament). El campanar d'espadanya no sembla l'original de l'església romànica (hi ha una campana a l'arc del costat sud de l'espadanya); se li adossa una estructura sostinguda per dos pilars de pedra assentats damunt la volta de l'església; aquesta estructura és coberta amb teules sobre una encavallada de fusta. Hi ha una creu de pedra sobre la coberta adossada a l'espadanya. Les dovelles de la porta de migdia podrien correspondre a un afegit posterior. L'altar, el faristol i la palmatòria de pedra són objectes d'època contemporània.

Observacions:

La clau de l'església la guarden al mas Fonollet, al costat de l'església. S'ha fa missa per Sant Esteve i el dilluns de Pasqua; se n'hi fa alguna més, al llarg de l'any, sempre que algú la pagui. Per Sant Jaume no s'hi fa cap celebració especial, ni tan sols missa. Mapa: Osona-24. Mapa Comarcal de Catalunya, 1:50.000. Institut Cartogràfic de Catalunya. Format CD, versió 1.0; informació actualitzada a setembre de 1998. Barcelona, 1998. El mapa reproduït a la fitxa forma una quadrícula de 5 x 3,280 km; l'escala aproximada és d'1:50.000

Història

"Aquesta església es trobava dins l'antic terme del castell de Gurb, al lloc de Fenollet. No degué passar de capella rural dependent de la parròquia de Sant Bartomeu del Grau" "El castell de

Gurb és documentat a partir del 886, quan Joamir i la seva muller Egila vengueren a Sunifred i la seva muller Adabrada, diversos béns, un dels quals situat en terme del castell de Gurb." "El lloc de Fenollet apareix esmentat l'any 1179, quan el bisbe de Vic Pere Redorta consagrà la propera església de Sant Miquel de l'Erm; entre les ofrenes per a la seva dotació Bertran de Fenollet donà un quarter d'ordi cada any del seu mas, que devia portar el nom del donant." "Encara que l'església sigui molt anterior, no és fins el 1257 que apareix documentada l'església de Sant Jaume." "Entre els segles XV i XVII consta que l'església tenia dotació pròpia i rebia delmes i primícies de masos veïns, la qual cosa fa pensar que en els seus orígens tingués certes funcions parroquials o que li haguessin pervingut de l'antiga església de Sant Miquel de l'Erm, desapareguda de fa temps. Amb tot des del segle XV ha estat sempre dependent de la parròquia de Sant Bartomeu del Grau, el rector de la qual tenia cura de l'església, actuant un parell d'hereus dels masos dels voltants com a obrers." (ORRIOLS, 1986: 473). "L'edifici primitiu no ha estat alterat en profunditat, únicament durant el segle XII es va obrir un portal al costat de migdia i fou tapat el que hi havia a ponent. Molt més tard es va cobrir el campanar d'espadanya amb una teulada i uns pilars que la sostenien com si fos un comunidor i en van enlluir l'interior, la qual cosa s'ha reparat, però sense gaire encert." (ORRIOLS, 1986:473-474). Bé que no hi ha dades a propòsit del moment d'obertura de les portes i del tapiat de la de ponent, ens resistim a creure que la porta original fos la de ponent. És de tradició, en tot el romànic, que les portes s'obrin a migdia; posteriorment, es comencen a obrir portes a ponent. Possiblement, aquest també sigui el cas de Sant Jaume de Fonollet.

Bibliografia

BOFILL, Pere (1921-24). "Les esglésies antigues del terme del castell de Gurb". Butlletí del Centre Excursionista de Vic, vol. IV. Vic. Pàg. 174-175. ORRIOLS, Gil (1986). "Sant Jaume de Fonollet". Catalunya Romànica, vol. III, Osona-II. Fundació Enciclopèdia Catalana. Catalana. PLADEVALL, Antoni (1972). "Sant Jaume de Fonollet a Sant Bartomeu del Grau". Hoja Diocesana. Vic. (12.11.1972).

